

tion til situationen for mindretallene er de central- og østeuropæiske landes udsigt til at blive deltagere i den europæiske integrationsproces. Det er evident, at tilskyndelsen til at finde generelt acceptable løsninger på især de grænseoverskridende mindretalsproblemer har tæt sammenhæng med udsigten til at blive medlem af EU inden for en kortere årrække. Stabilitetspagten er blot ét udtryk herfor. Nogle har imidlertid fremhævet, at man fra vesteuropæisk side herved i virkeligheden opstiller dobbelte standarder, idet flere vesteuropæiske lande ikke selv ville være indstillet på at leve op til de krav, der nu stilles til landene i Central- og Østeuropa. En vis parallel til situationen efter Første Verdenskrig anes.

I nærværende notat er mindretalsproblemer i Vesteuropa ikke diskuteret, og i de medfølgende responsa er de kun behandlet sammenhængende, for så vidt angår mindretallene omkring den dansk-tyske grænse. Dette er ikke udtryk for, at der ikke findes mindretalsproblemer i Vesteuropa, også sådanne, der er uløste eller utilfredsstillende løst. Alligevel gør der sig nogle afgørende forskelle gældende, når der sammenlignes med de tidligere kommunistiske lande i Central- og Østeuropa. Når det drejer sig om grænseoverskridende mindretalsproblemer, har det stadig mere intense samarbejde i Vesteuropa bidraget til at skabe en generelt tillidsfuld atmosfære, som i sig selv har befordret lempelige løsninger på sådanne mindretalsproblemer. Et eksempel her kunne være forholdene for det tysktalende mindretal i Sydtyrol eller Alto Adige, som er provinsens italienske navn.

Hvad angår mindretalsproblemer inden for det enkelte lands grænser, er der ovenfor argumenteret for, at demokrati og gunstige økonomiske vilkår alt andet lige vil have en positiv virkning på mindretallenes situation. Hertil kommer en generel tendens til decentralisering af styret i de fleste vesteuropæiske lande. Selv om denne udvikling i hovedsagen finder sted ud fra andre hensyn, vil mindretallenes ønsker om autonomi lettere kunne imødekommes ad

denne vej. Spanien, som i Franco-tiden var kendetegnet af en hård centralistisk og nationalistisk politik, er i denne henseende et godt eksempel. Da Franco døde og demokratiet genindførtes, befandt man sig i en situation, der i en vis forstand kan sammenlignes med opbruddet i Central- og Østeuropa efter 1989. Undertrykte politiske og nationale følelser kom op til overfladen. Forfatningen af 1978 fastslog nationens enhed, men anerkendte og garanterede samtidig retten til autonomi for »nationaliteter og regioner«, der indgår i staten. Inden for disse rammer har der fundet en gradvis udvikling sted, der i visse regioner, bl.a. i det rige og tætbefolkede Katalonien, har understøttet en social og økonomisk fremgangslinje. I Baskerlandet udviklede situationen sig derimod anderledes. Et mindretal i den baskiske befolkning, organiseret i ETA-undergrundsbevægelsen, hvis politiske talerør er det yderligtgående nationalistparti Herri Batasuna, anerkender ikke den selvstyreordning for Baskerlandet, der er fastsat i forfatningen, men ønsker løsrivelse fra den spanske stat. En energisk indsats mod terrorvirksomheden samt en øget folkelig modstand mod ETA i Baskerlandet kan måske vise sig at styrke udsigterne for en fredelig løsning. I det hele taget har der i de senere år fundet en debat sted i det spanske samfund om mulighederne for en yderligere decentralisering af styret. I debatten indgår også modeller, som nærmest må betegnes som føderale.

Et særligt tema i denne debat har været spørgsmålet om de spanske regioners deltagelse i EU-samarbejdet. Dette tema har som bekendt spillet en betydelig rolle i den tyske Europa-debat i takt med, at EU-samarbejdet kom til at omfatte spørgsmål, der i Tyskland varetages på delstatsplan. I det hele taget er der grund til at tro, at de (ganske vist begrænsede) føderale træk i EU-samarbejdet vil være egnet til at skabe en hensigtsmæssig ramme om imødekommelsen af en række ønsker fra mindretalsgrupper i medlemslandene.